

Αφιέρωμα ΔΙΚΤΥΟΥ

Ενεργειακός και
ψηφιακός μετασχηματισμός ως
πυλώνες της «Δίκαιης
Μετάβασης» των
λιγνιτικών περιοχών

Η περίπτωση της Δυτικής Μακεδονίας

4

Αννα Διαμαντοπούλου
Πρόλογος

6

Βασιλική Μπέσιου

Ενεργειακός και Ψηφιακός Μετασχηματισμός ως πυλώνες της
«Δίκαιης Μετάβασης» των Λιγνιτικών Περιοχών

12

Εθνικοί Στόχοι για την Κλιματική Αλλαγή

- Λιγνίτης και ηλεκτροπαραγωγή στην Ελλάδα
- Η περίπτωση της Δυτικής Μακεδονίας ως πιλοτικό πρόγραμμα για την Ελλάδα και την Ευρώπη

20

Το Εθνικό Σχέδιο για τη Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση των
Λιγνιτικών Περιοχών (ΣΔΑΜ)

23

Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία -
Στόχοι της Ε.Ε.

25

Παρεμβάσεις
Συμμετεχόντων

61

Η περίπτωση μετάβασης περιοχών της Δυτικής Γερμανίας

- Thomas M. Schuck - SAARLAND
- Καθ. Δρ. Gerhard Bosch - RURH

69

Επίλογος

+30 210 9247814

info@todiktio.eu

www.todiktio.eu

@todiktio

facebook.com/todiktio

instagram.com/diktio_eu/

linkedin.com/company/diktio-network/

YouTube: https://www.youtube.com/channel/UC2t7TPNByfdk_k1jV9NcznA

ΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΠΡΥΘΜΙΣΗ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ Ευρώπη
Αθανάσιου Διάκου 20,
11743, Αθήνα,
Ελλάδα

Αφιέρωμα ΔΙΚΤΥΟΥ

Συμμετέχοντες

26 Κυριάκος Πιερρακάκης
Υπουργός Επικρατείας και
Ψηφιακής Διακυβέρνησης

45 Γεώργιος Κασαπίδης
Περιφερειάρχης Δυτικής Μακεδονίας

29 Νίκος Παπαθανάσης
Αναπληρωτής Υπουργός
Ανάπτυξης και Επενδύσεων

49 Λάζαρος Μαλούτας
Δήμαρχος Κοζάνης

32 Κωστής Μουσουρούλης
Πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής του
Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης

52 Παναγιώτης Ν. Πλακεντάς
Δήμαρχος Εορδαίας

35 Κωνσταντίνος Μαύρος
Διευθύνων Σύμβουλος Δ.Ε.Η. Ανανεώσιμες

56 Θεόδωρος Θεοδουλίδης
Πρύτανης Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

39 Δρ. Σπύρος Πρωτοπάλης
Διοικητής και Πρόεδρος ΔΣ, Οργανισμός
Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)
- Α' Αντιπρόεδρος, Ευρωπαϊκό Δίκτυο
Δημόσιων Οργανισμών Απασχόλησης

59 Μητλιάγκας Ιωάννης
Πρόεδρος του Εμπορικού και Βιομηχανικού
Επιμελητηρίου Κοζάνης

42 Νίκος Βέττας
Γενικός Διευθυντής, Ίδρυμα Οικονομικών και
Βιομηχανικών Ερευνών - IOBE, Καθηγητής,
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

61 Thomas M. Schuck
Γενικός Διευθυντής της SHS Strukturholding
Saar, εταιρίας του κρατιδίου του Σάαρλαντ
για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης
της περιοχής.

42 Γιώργος Μανιάτης
Υπεύθυνος Έρευνας Κλαδικών Μελετών,
Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών-IOBE

66 Καθ. Δρ. Gerhard Bosch
Επικεφαλής Καθηγητής και Ανώτερος
Επιστημονικός Συνεργάτης του Ιδρύματος
Hans Böckler, Ινστιτούτο Εργασίας και
Προσόντων - Πανεπιστήμιο Duisburg-Essen
Σχολή Κοινωνικών Επιστημών

Νίκος Βέττας

Γενικός Διευθυντής, Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών – IOBE, Καθηγητής, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Γιώργος Μανιάτης

Υπεύθυνος Έρευνας Κλαδικών Μελετών, Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών – IOBE

Η ανάπτυξη της ηλεκτροπαραγωγής με εγχώριο λιγνίτη εξασφάλισε για δεκαετίες τον εφοδιασμό της χώρας με ηλεκτρική ενέργεια σε προσιτές τιμές και, συγχρόνως, συνέβαλε στην ανάπτυξη περιοχών με πλούσια αποθέματα του συγκεκριμένου ενεργειακού πόρου (Κοζάνη, Φλώρινα και Μεγαλόπολη). Ωστόσο, η επείγουσα ανάγκη περιορισμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και η επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας της λιγνιτικής ηλεκτροπαραγωγής, κυρίως λόγω της τιμολόγησης των εκπομπών CO₂, οδήγησαν στην απόφαση για την πλήρη διακοπή των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων το αργότερο μέχρι το 2028.

Για τις τοπικές οικονομίες που στήριξαν μονομερώς την ανάπτυξή τους στον λιγνίτη, η εξέλιξη αυτή θα έχει σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις, αν δεν υποστηριχθεί από ανάλογης έκτασης αναπτυξιακές δράσεις. Εκτιμήσεις μας στο IOBE δείχνουν ότι, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη αντισταθμιστικές δράσεις, η απολιγνιτοποίηση μπορεί να επιφέρει συνολικά μείωση του ετήσιου ΑΕΠ στις τρεις επηρεαζόμενες περιοχές κατά €1,3 δισ. και μείωση της απασχόλησης κατά 13.500 θέσεις εργασίας το 2029, όταν θα έχει ολοκληρωθεί η απόσυρση των λιγνιτικών μονάδων, σε σχέση με το 2019.

Ο αποτελεσματικός αναπτυξιακός σχεδιασμός, με δράσεις και χρηματοδοτικά προγράμματα, είναι κρίσιμος για την αντιμετώπιση των δυνητικών επιπτώσεων. Η εμπειρία άλλων χωρών υποδεικνύει ότι η αποτελεσματικότητα της πολιτικής δίκαιης μετάβασης ενισχύεται όταν επιτυγχάνεται αποδοχή και ανάληψη υποχρεώσεων από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη καθώς και όταν διαμορφωθεί και υποστηριχθεί μια κατάλληλη στρατηγική για την ανα-

διάρθρωση της οικονομίας και τη διατήρηση και ανάπτυξη του εργατικού δυναμικού στις περιοχές που επηρεάζονται. Η πολιτική πρέπει να έχει μεσοπρόθεσμες όσο και μακροπρόθεσμες πτυχές.

Στην Ελλάδα έχει εκπονηθεί ένα στρατηγικό σχέδιο για τη Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση (ΣΔΑΜ), έχουν συγκροτηθεί δομές διακυβέρνησης και έχουν προσδιοριστεί τα αναπτυξιακά κίνητρα και οι πόροι χρηματοδότησης – που στην παρούσα φάση τελούν υπό έγκριση από τις αρμόδιες αρχές της ΕΕ με βάση το σχετικό Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης του νέου ΕΣΠΑ 2021-2027 και τα Εδαφικά σχέδια δίκαιης μετάβασης. Οι κύριες προτεραιότητες αυτού του σχεδιασμού περιλαμβάνουν την ενίσχυση και προώθηση της επιχειρηματικότητας, την ενεργειακή μετάβαση, την αναπροσαρμογή των χρήσεων γης, την ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας, την εργασιακή μετάβαση και ενδυνάμωση του ανθρώπινου κεφαλαίου καθώς και ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας.

Η διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης στις λιγνιτικές περιοχές, μέσα από τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας και την ενίσχυση της κλίμακας παραγωγής των υφιστάμενων επιχειρήσεων αλλά και με την προσέλκυση επενδύσεων σε τομείς στους οποίους οι περιοχές αυτές παρουσιάζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα αποτελεί συνθήκη για την επιτυχία της μετάβασης και τη μελλοντική ανθεκτικότητα του περιφερειακού παραγωγικού συστήματος. Από το πλαίσιο του σχεδιασμού δίκαιης μετάβασης δεν θα μπορούσαν, συνεπώς, να απουσιάζουν οι επενδύσεις σε νέες ψηφιακές και ενεργειακές τεχνολογίες και καινοτομίες που θα υποστηρίξουν την ανταγωνιστικότητα και τον ενεργειακό μετασχηματισμό της χώρας τα επόμενα χρόνια.

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός (όπως ψηφιακές υπηρεσίες, τεχνητή νοημοσύνη, κυβερνοασφάλεια, χώροι δεδομένων, κ.ά.) μπορεί να συμβάλλει στη βελτίωση της εξωστρέφειας και στη συμμετοχή των τοπικών επιχειρήσεων σε ευρύτερες αλυσίδες αξίας με σημαντικά δυνητικά οφέλη. Η χρήση τεχνολογιών αιχμής θα αυξήσει την παραγωγικότητα και θα υποστηρίξει εξειδικευμένες και καλά αμειβόμενες τοπικές θέσεις εργασίας. Ο ενεργειακός μετασχηματισμός, με επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες καθαρής παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας (όπως ΑΠΕ για ηλεκτρισμό και τηλεθέρμανση, κόμβος καινοτομίας για το πράσινο υδρογόνο, αποθήκευση ενέργειας, ανάπτυξη αυτοπαραγωγής, έξυπνα δίκτυα, ενεργειακές αναβαθμίσεις κτιρίων, σταθμοί φόρτισης οχημάτων, κ.ά.) θα αξιοποιήσει τον ενεργειακό χαρακτήρα των λιγνιτικών περιοχών και θα συμβάλλει στην ανάδειξή τους σε κόμβο εναλλα-

κτικής ενέργειας, προσφέροντας συγχρόνως στους εθνικούς κλιματικούς στόχους.

Οι πιθανοί κίνδυνοι δεν πρέπει να αγνοούνται. Σχετίζονται τόσο με γενικότερες προκλήσεις της ελληνικής οικονομίας (όπως το κόστος χρηματοδότησης μεσοπρόθεσμα και η ανάγκη συνολικής στροφής του παραγωγικού υποδείγματος προς εξωστρέφεια και καινοτομία) όσο και με δυσκολίες έγκρισης και εφαρμογής επενδυτικών σχεδίων, ειδικότερα σε συνάφεια με τη λειτουργία της ευρύτερης δημόσιας διοίκησης. Όμως, συνολικά, οι προϋποθέσεις για τη δίκαιη αναπτυξιακή μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών της χώρας είναι θετικές, υπό την προϋπόθεση, βέβαια, πως θα κινητοποιηθούν επαρκείς πόροι σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο.